

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2916

Vragen van het lid **Sneller** (D66) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *het bericht «Haagse rechters, topambtenaren, bestuurders en ceo's zitten in dezelfde club, zonder dat iemand het weet»* (ingezonden 30 mei 2025).

Antwoord van Minister **Van Weel** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 28 augustus 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 2511.

Vraag 1

Wat is uw reactie op het bericht «Haagse rechters, topambtenaren, bestuurders en ceo's zitten in dezelfde club, zonder dat iemand het weet»?¹

Antwoord 1

Ik heb kennisgenomen van het artikel.

Vraag 2

Bent u van mening dat lidmaatschap van genootschappen, zoals beschreven in dit artikel, behoort te worden geregistreerd als nevenfunctie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Van oudsher kunnen rechterlijke ambtenaren desgewenst betrekkingen vervullen naast hun werk. Het vervullen van een geoorloofde betrekking kan een nuttige aanvulling op het ambt zijn en is daarom toegestaan.

Echter, niet alle betrekkingen zijn geoorloofd. In de eerste 3 leden van artikel 44 Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren (Wrra) wordt een aantal betrekkingen opgesomd die de rechterlijk ambtenaar niet mag vervullen buiten zijn ambt.

Artikel 44a, eerste lid van de Wrra definieert het begrip nevenbetrekkingen als de betrekkingen die rechterlijke ambtenaren buiten hun ambt vervullen. De Wrra geeft geen nadere definitie of limitatieve opsomming van het begrip betrekking. In de memorie van toelichting bij de Wrra wordt een aantal

¹ Follow the Money, 13 mei 2025, «Haagse rechters, topambtenaren, bestuurders en ceo's zitten in dezelfde club, zonder dat iemand het weet» (Haagse rechters, topambtenaren, bestuurders en ceo's zitten in dezelfde club, zonder dat iemand het weet – Follow the Money – Platform voor onderzoeksjournalistiek).

betrekkingen genoemd die in ieder geval moeten worden gemeld.² Uit de memorie van toelichting blijkt dat een lidmaatschap van bijvoorbeeld politieke partij, kerkgenootschap, of voetbal- of patiëntenvereniging niet hoeft te worden aangemerkt als een betrekking. Benadrukt wordt dat deze opsomming niet limitatief is. Het kan van verschillende omstandigheden afhangen of een nevenactiviteit tevens een betrekking is die verenigbaar is met het ambt van de rechterlijk ambtenaar. Om niet bij voorbaat bepaalde categorieën betrekkingen uit te sluiten van de meldings- en registratieplicht wordt dan ook geen nadere definitie in de wet opgenomen.

Artikel 44, vierde lid geeft als algemene toetsingsnorm, dat rechterlijke ambtenaren «geen betrekkingen vervullen waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van hun ambt of op de handhaving van hun onpartijdigheid en onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin». De primaire toets of er sprake is van een betrekking die verenigbaar is met deze algemene norm en daarom op grond van artikel 44a Wrra moet worden gemeld en geregistreerd, ligt bij de rechterlijke ambtenaar zelf. De functionele autoriteit van de rechterlijk ambtenaar³ toetst vervolgens de door de rechterlijk ambtenaar gemaakte afweging.⁴ Bij twijfel over het antwoord op de vraag of een plicht tot melding en registratie bestaat, beveelt de Rechtspraak overleg aan tussen de betrokkene en de functionele autoriteit. Bij deze wetssystematiek, die een toetsing van geval tot geval vergt, past het mij niet om een oordeel te hebben over de vraag of het lidmaatschap van genootschappen – zoals beschreven in het artikel – behoort te worden geregistreerd als betrekking.

Vraag 3

Bent u van mening dat lidmaatschap zou moeten worden opgenomen in de Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3

De «Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties» in de rechtspraak is bedoeld als richtlijn die rechters helpt bij het bewaken en bevorderen van hun onpartijdigheid. In deze leidraad staan geen harde regels voor alle denkbare situaties.

De Gedragscode Rechtspraak, die sinds 1 oktober 2024 van kracht is, is een ander hulpmiddel voor iedereen die in de rechtspraak werkzaam is om integriteitskwetsies te herkennen en handvatten te bieden hoe daarmee om te gaan. In deze Gedragscode Rechtspraak wordt overigens regelmatig naar de Leidraad verwezen.

De Leidraad en de gedragscode zijn opgesteld door verschillende geledingen binnen de Rechtspraak. De Leidraad is opgesteld door de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak en door de presidenten van de rechtbanken en de gerechtshoven. De gedragscode is vastgesteld in het Presidenten-Raad Overleg. Het is aan deze geledingen binnen de Rechtspraak wat in de leidraad of de code moet worden opgenomen.

Vraag 4

Bent u van mening dat, ook indien het lidmaatschap niet als nevenfunctie kan worden aangemerkt, het vermelden van lidmaatschap van dergelijke genootschappen de transparantie binnen de rechtspraak zou bevorderen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke wijze zou u transparantie hierover willen bevorderen?

² Kamerstukken II, 2004/05, 29 937 nr. 3.

³ Ten aanzien van de met rechtspraak belaste rechterlijke ambtenaren wordt deze bevoegdheid uitgeoefend door de president van het gerecht waar betrokkene werkzaam is. Ten aanzien van presidenten van een rechtbank wordt deze bevoegdheid uitgeoefend door de president van dat gerechtshof van het ressort waartoe de rechtbank behoort (artikel 44, zesde lid van de Wrra). Ten aanzien van de rechterlijke ambtenaren die tevens president zijn van een gerechtshof, wordt deze bevoegdheid uitgeoefend door de president van de Hoge Raad.

⁴ Zie artikel 44, vijfde en zesde lid, Wrra.

Antwoord 4

Transparantie is belangrijk voor het vertrouwen in de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van een rechterlijk ambtenaar. Dat belang moet afgewogen worden tegen andere belangen, zoals de vrijheid van vereniging (waar het lidmaatschap van een genootschap als de Haagse Schouw onder valt) en de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Dit zijn grondrechten die geborgd worden in artikel 8 en 10 van de Grondwet. Deze rechten gelden ook voor rechterlijke ambtenaren. Hoewel transparantie past bij de bijzondere positie van rechterlijk ambtenaren, moet een algemene verplichting tot transparantie – zoals een meldings- of registratieplicht van het lidmaatschap van een vereniging als de Haagse Schouw – afgewogen worden tegen andere grondrechten, zoals de vrijheid van vereniging en de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, én de rechterlijke onafhankelijkheid. Die afweging brengt niet automatisch een verplichting tot transparantie met zich mee. Dat laat uiteraard onverlet, dat er situaties kunnen ontstaan waarin het lidmaatschap van een vereniging of genootschap niet te verenigen blijkt met een optreden als rechter in een bepaalde zaak of met een bepaalde functie binnen de Rechtspraak. Of waarin – door dat lidmaatschap – de schijn van een gebrek aan onafhankelijkheid of onpartijdigheid kan worden gewekt. De voornoemde Leidraad en de gedragscode bieden handvatten voor het maken van afwegingen in deze concrete situaties.